

НОРМАТИВИ ТА ПРИНЦИПИ ВЕДЕННЯ ОРГАНІЧНОГО СКОТАРСТВА

О.Д. Ковальчук, к.е.н., доцент

Грищук О.П., здобувач

Житомирський національний агроекологічний університет

На хвилі популяризації екологічного способу життя та зростання культури харчування питання виробництва органічних м'ясо-молочних продуктів послуговується все більш прискіпливою увагою української громадськості. Ринок органічних продуктів продовжує зростати та набирати обертів, кидаючи виклик глобальному

сповільненню розвитку економіки у багатьох країнах. Вартість світового ринку сертифікованих органічних продуктів у 2009 р. становила 54,9 млрд дол. Найбільшим є ринок США – з оборотом 26,6 млрд дол., наступним – ЄС із річним оборотом у 26 млрд дол. Порівнявши дані показники з показниками 2005р. і 1999 рр. (33,2 млрд та 15,2 млрд відповідно), слід відмітити високі темпи зростання органічного ринку у світі.

Центр маркетингових досліджень «Packaged Facts» (США) прогнозує, що обсяги продажу натуральних та органічних продуктів харчування і напоїв у США до 2015 р. зросте більше ніж удвічі. Компанія доводить, що у 2010 р. обсяг органічного ринку продовольства становив 39 млрд дол., в 2011 р. даний показник зріс на 45% і прогнозується, що вартість органічного ринку США протягом 5 років перевищить показник у 78 млрд дол., що майже на 50% більше, ніж весь світовий ринок органічних продуктів у 2010 р. [4].

Крім того, 15 лютого 2012 р. у Німеччині під час виставки «BioFach 2012» США та ЄС оголосили, що починаючи з 1 червня 2012 р., сертифіковані органічні продукти з ЄС чи США можуть безперешкодно продаватись як органічні на територіях обох регіонів. Оголошена угода є офіційним партнерством між двома найбільшими гравцями органічного сектора. Нове партнерство сприятиме розвитку органічного сільського господарства в цілому, а також економічному зростанню в глобальному масштабі завдяки створенню нових аграрних підприємств та нових робочих місць.

За визначенням Міжнародної федерації органічного сільськогосподарського руху (IFOAM) “Органічне сільське господарство – виробнича система, що підтримує здоров'я ґрунтів, екосистем і людей. Воно залежить від екологічних процесів, біологічної різноманітності та природних циклів, характерних для місцевих умов, при цьому уникається використання шкідливих ресурсів, які викликають несприятливі наслідки. Органічне сільське господарство поєднує в собі традиції, нововведення та науку з метою покращення стану навколишнього середовища та сприяння розвитку справедливих взаємовідносин і належного рівня життя для всього вищезазначеного”.

Дослідження Федерації органічного руху України свідчать, що внутрішній споживчий ринок органічних продуктів в Україні почав розвиватись з 2006-2007 рр., склавши в 2008 році 600 тис. євро, в 2009р. – 1,2 млн. євро, а починаючи з 2010-го даний показник зріс до 2,4 млн. євро, а в 2011 р. – до 5,1 млн. євро [1]. Площа сертифікованих сільськогосподарських угідь в Україні, задіяних під вирощування

різноманітної органічної продукції, складає понад 1/4 мільйона гектарів і держава займає почесне двадцять перше місце серед світових країн-лідерів органічного руху (табл. 1).

Таблиця 1

Загальна площа органічних с.-г. угідь та кількість органічних господарств в Україні

Показники	Рік					2011 р. до 2006 р. (+;-)
	2002	2006	2009	2010	2011	
Площа, тис. га	164,4	242,0	270,2	270,2	270,3	28,3
Кількість господарств	31	80	121	142	155	75
Середній розмір одного господарства, га	5304,8	3025,4	2233,0	1903,0	1744,0	-1281,4

Частка сертифікованих органічних площ в Україні складає майже 0,7% загальної площі сільськогосподарських угідь. Україна займає перше місце в східноєвропейському регіоні щодо сертифікованої площі органічної ріллі, спеціалізуючись переважно на виробництві зернових, зернобобових та олійних культур.

Стосовно вітчизняної нормативної бази органічного виробництва, то у 2012 р. здійснено чергову спробу створити законодавчу основу для суб'єктів господарювання органічного напрямку вже під час 9 сесії VI скликання ВРУ. Зокрема, 13.01.2012 р. до Верховної Ради було подано законопроект «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини» (реєстраційний № 9707), підготовлений нардепом Ю. Кармазіним. 18.01.2012 р. до ВР надійшов ще один проект ЗУ «Про засади органічного виробництва» (реєстраційний № 9707-1), ініційований Кабміном України і, відповідно до протоколу засідання КМУ від 21.12.2011 р. № 93, був погоджений із зауваженнями Міністерства юстиції України та узгоджений з Адміністрацією Президента. Однак обидва документи були повернуті суб'єктам права законодавчої ініціативи на доопрацювання [3].

Нормативи ведення тваринництва в органічному сільськогосподарському виробництві у Європейському Союзі

визначено Постановою Ради ЄС 834/2007 та Постановами Єврокомісії ЄС 889/2008, 1235/2008 щодо органічного сільськогосподарського виробництва. Під дію Постанови ЄС 834/2007 щодо органічного сільськогосподарського виробництва підпадає ряд неперероблених сільськогосподарських культур та продуктів тваринництва та переробленої продукції рослинництва, призначеної для споживання людьми та годівлі тварин. Даний нормативний акт зобов'язує сільськогосподарські підприємства, що позиціонують себе у якості органічних, здійснювати діяльність відповідно до природних циклів та систем життя через ґрунт, рослини та тварини у єдиній виробничій системі. При цьому суворо забороняється використання хімічно синтезованих речовин, ГМО, гормонів та опромінення.

Зазвичай до органічного виробництва має перейти вся діяльність підприємства. У разі розподілу виробництва, підрозділи підприємства повинні чітко відмежовуватися один від одного. Перехідний період підприємства до органічного виробництва складає два роки. На підприємстві дозволяється максимальний об'єм – 170 кг азоту від тварин на гектар, що рівносильно утриманню двох корів на гектарі площі.

Охорона здоров'я тварин в органічному сільському господарстві ґрунтується на загальновідомому принципі: будь-яку хворобу краще попередити, ніж лікувати. Використання хімічно синтезованих алопатичних ветеринарних препаратів чи антибіотиків дозволяється лише за призначенням ветеринара. Якщо хімічно синтезовані алопатичні ветеринарні препарати застосовувались більше двох разів, продукцію таких тварин визнають як традиційну. Використання стимуляторів росту та гормональних препаратів для контролю репродуктивної функції тварин знаходиться під заборонаю. Що стосується утримання, то тварини повинні утримуватися у стійлах безприв'язно і мати доступ до вигулу на відкритому повітрі, прив'язування худоби заборонено. За винятком поголів'я дрібних господарств (до 30 корів з телятами).

Важливими принципом ведення скотарства в органічному сільськогосподарському виробництві постає превентивний, цілісний підхід до здоров'я тварин. Це закладає основу для отримання якісної продукції тваринництва в циклі багатофункціонального органічного підприємства. Скотарство є невід'ємною частиною органічного господарства. Утримувати тварин без наявності землі не дозволяється. Всі тварини підприємства повинні мати доступ до пасовищ і місць вільного вигулу. Якщо підприємство переходить до органічного методу, або ж має намір придбати звичайних тварин, перехідний

період для корів становить 6 місяців, а для ВРХ на відгодівлі цей термін подовжується до 12 місяців. Кожне господарство повинно використовувати адаптовані породи, здатні пристосуватися до середовища господарства. Допускається придбання самців плідників з традиційних господарств. З метою збільшення поголів'я можна купувати обмежену кількість тварин з неорганічних господарств (10% корів).

Отже, основним стримуючими фактором розвитку органічного скотарства в Україні є відсутність законодавчого регулювання органічного сектора, оскільки відсутні правила та стандарти такого виробництва, правові засади державної підтримки та контролю. Відповідно, вітчизняні виробники проходять процедуру органічної сертифікації свого виробництва за діючими міжнародними стандартами, частіше за все – це норми Європейського Союзу.

Література

1. Органік в Україні / Федерація органічного руху України [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.organic.com.ua/uk/homepage/2010-01-26-13-42-29>

2. Органічна альтернатива для українського молочарства // Тваринництво сьогодні. – 2012. – № 8. – С 18 – 23.

3. Про повернення на доопрацювання проектів законів України «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини» і «Про засади органічного виробництва» / Постанова ВРУ № 4682-VI від 15.05.2012 р. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4682-17>

4. США та ЄС взаємовизнають свої органічні продукти // ORGANIC UA [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://organic.ua/uk/lib/magazine/11/2021-ssha-ta-jes-vzajemovyznajut-svoi-organichni-produkty>